

Рецензія

кандидата педагогічних наук, доцента

Степанової Людмили Василівни

на дисертаційне дослідження **Ма Ши**

на тему «Методика формування системного уявлення про національну музичну культуру в майбутніх учителів музичного мистецтва»,

подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії

в галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка

за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

1. Актуальність теми дисертаційної роботи. У сучасному освітньому просторі все більше набуває значущості музично-просвітницький аспект педагогічної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва. Адже національна культура будь-якого народу світу являє собою найцінніший скарб людства, і тому прилучення нових поколінь до універсальних цінностей національної та світової культури є одним з першочергових завдань сучасної мистецької освіти. Необхідність збереження та розвитку національної музичної культури є визнаною на державному рівні як в Україні, так і в КНР, що закріплено нормативними державними документами в галузі науки та освіти цих країн. Ідея збереження національної культури закладена в концепцію Нової української школи (2016 р.) і конкретизована однією з ключових компетентностей, а саме: «Обізнаність та самовираження у сфері культури. Здатність розуміти твори мистецтва, формувати власні мистецькі смаки, самостійно виражати ідеї, досвід та почуття за допомогою мистецтва».

Цілком вірогідною є думка дисертанта про актуальність і своєчасність проблеми освоєння молодими поколіннями цінностей національної музичної культури, як потужного засобу уповільнення сучасних тенденцій до цивілізаційної глобалізації, які стають інтенсивнішими, охоплюючи все більшу кількість країн. Йдеться про врівноваження позитивних та негативних наслідків глобалізації. Адже при всій прогресивності глобалізаційного процесу, існує реальна загроза нівелювання етнокультурних особливостей народів світу, руйнація самобутніх національних традицій мистецтва, занепад народної творчості тощо. За таких обставин освітянська та просвітницька діяльність вчителів має потужний потенціал в національно-духовному піднесенні суспільства.

Вищезазначене свідчить, що тема наукового дослідження Ма Ши «Методика формування системного уявлення про національну музичну культуру в майбутніх учителів музичного мистецтва» є актуальною та своєчасною як з наукової, так і з практичної точки зору.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Обрана дисертантом Ма Ши проблема має високий ступінь достовірності результатів дослідження, що підтверджується методологічною та теоретичною обґрунтованістю вихідних позицій представленої роботи, ґрунтовним теоретичним аналізом основних понять за темою дисертації. Специфіку феномену «уявлення про національну музичну культуру» у роботі послідовно розкрито крізь призму уточнених дефініцій понять: «культура», «музична культура», «національна музична культура». Останню в дослідженні розглянуто як систему базових галузей та жанрів музичної практики, що функціонує в умовних межах певної національної культури. В основі системи національної музичної культури полягають: традиції народного мистецтва й фольклору, релігійна музична практика, практика світського концертного музикування (як професійного, так і аматорського), масово-популярна музика.

Автором також уточнено зміст головного поняття дослідження – «уявлення про музичну культуру», як складної особистісної когнітивно-психологічної властивості індивіда, яка охоплює: емпіричні та теоретичні знання, практичні уміння, художньо-естетичні відношення, образно-сміслові реакції та естетичні судження про національну специфіку конкретних артефактів музичного мистецтва.

Обґрунтовано структуру ключового поняття в єдності компонентів: емпіричні знання (образи артефактів, практичні уміння), теоретичні знання (поняття, судження, фактологія), ціннісне відношення. Розроблено авторську методику педагогічної діагностики рівня сформованості системного уявлення про національну музичну культуру, до складу якої належать ейдетичний, гностичний, аксіологічний критерії з відповідними показниками та рівневі характеристики сформованості системного уявлення майбутніх учителів музичного мистецтва про національну музичну культуру: низький (профанний), середній (обізнаний) та високий (професійний). Діагностичний апарат є коректним і дозволяє вирішити завдання діагностичної методики.

Докладно представлено в роботі поетапно організовану дослідно-практичну роботу та різноманіття застосованих оригінальних методів, алгоритмів та дидактичних ігор.

Структура дисертації логічна і включає: анотацію, три розділи, висновки до розділів, загальні висновки, список використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи – 254 сторінки, з яких основного тексту – 189 сторінок. Робота містить 14 таблиць і 10 рисунків.

3. Наукова новизна одержаних результатів отриманих результатів дослідження полягає в тому, що вперше: а) в музично-педагогічному дискурсі поставлене питання про необхідність формування у майбутніх учителів музичного мистецтва системного уявлення про національну музичну культуру свого народу і культури народів світу; б) встановлено, що таке завдання може бути вдало вирішеним, якщо національна музична культура може бути представлена як системна цілісність; в) обґрунтовано метод жанрового моделювання як універсальний засіб теоретичного відображення змісту і форми будь-якої національної музичної культури; г) визначено психолого-

педагогічну природу системного уявлення індивіда про музичну культуру; виявлено його структуру, що складається з образних уявлень (гештальтів), теоретичних понять і художньо-естетичних відношень; д) запропоновано авторську методику формування в майбутніх учителів музичного мистецтва системних уявлень про національну музичну культуру, яка опирається на системний, культурологічний, діяльнісний та герменевтичний підходи, актуалізує принципи поліхудожнього навчання, міжкультурного діалогу, етнокультурної спрямованості навчання, творчої активності, педагогічного алгоритму формування понять, інтерактивної педагогіки та ін.; є) визначено оптимальні умови впровадження запропонованих в дисертації методів і форм, якими є виховання толерантності та шанобливого ставлення до кожної національної музичної культури; усвідомлення педагогічної доцільності застосованих методів; зосередження уваги на творах, які в найбільшій мірі відбивають специфіку етнічного фундаменту НМК; створення можливостей для спілкування студентів з носіями різних національних музичних культур та спільного музикування з ними; забезпечення технічних можливостей використання мультимедійної техніки; впровадження в навчальний процес спецкурсу «Музичні культури народів світу»; ж) розроблено методику педагогічної діагностики профанного, дилетантського та професійного рівнів сформованості системного уявлення майбутнього вчителя музичного мистецтва про НМК, що заснована на ейдетичному, гностичному та аксіологічному критеріях.

4. Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих публікаціях, зарахованих за темою дисертації.

Основні положення й результати дослідження дисертації висвітлено у 7 публікаціях, з яких 3 статті у наукових фахових виданнях України, 4 – апробаційного характеру. Також основні аспекти дисертаційного дослідження обговорено на 14 міжнародних науково-практичних конференціях.

5. Практичне значення результатів дослідження полягає в можливостях використання авторської методики у процесі підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва на заняттях з історії музики, народної творчості (традиційної національної музики), методики музичного навчання тощо; у можливості застосування інтерактивних (зокрема ігрових) педагогічних форм і методів на заняттях з музичного мистецтва у загальноосвітній школі, а також у закладах музичної освіти.

6. Зауваження та дискусійні положення до дисертації.

Відзначаючи наукову вартість і практичну значущість дисертаційного дослідження Ма Ши, слід висловити певні зауваження/побажання.

1. У дослідженні обґрунтовано дієвість діяльнісного підходу, і зазначено, що він передбачає засвоєння головних понять і положень щодо національної музичної культури в процесі активного художнього сприйняття-переживання і творчого музикування (співу, гри на інструменті, аранжування) (стор. 5, 131, 124). Було б доцільно, в експериментальній

переживання і творчого музикування (співу, гри на інструменті, аранжування) (стор. 5, 131, 124). Було б доцільно, в експериментальній частині дослідження більш розгорнуто репрезентувати метод творчого музикування.

- У другому розділі дослідження однією з оптимальних умов визначено *педагогічне стимулювання уважного і шанобливого ставлення студентів до кожної національної музичної культури*. Натомість обґрунтування засобів реалізації даної умови розкрито не в повному обсязі та потребує більш широкого і детального висвітлення.

Зазначені вище зауваження й побажання не впливають на загальну позитивну оцінку виконаної Ма Ши дисертаційної роботи, якій притаманні глибина підходів авторської методики, доцільність педагогічних принципів і умов, оригінальність застосованих методів і технологій формування в майбутніх учителів музичного мистецтва системного уявлення про національну музичну культуру, наукова новизна, високий теоретико-методологічний рівень.

Висновок. Дисертаційна робота Ма Ши «Методика формування системного уявлення про національну музичну культуру в майбутніх учителів музичного мистецтва» є завершеним науковим дослідженням, виконаним автором самостійно на актуальну тему.

Дисертантом отримано нові науково обґрунтовані результати, які в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, що має значення для розвитку теорії та методики музичної освіти. Дослідження в повному обсязі відповідає вимогам академічної доброчесності.

Дисертаційна робота Ма Ши відповідає чинним вимогам п. п. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор, Ма Ши заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Рецензент –
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри музичного мистецтва і хореографії
Південноукраїнського національного
педагогічного університету
імені К.Д. Ушинського

Людмила СТЕПАНОВА

